

X/7, 12a

IGU INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE
EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

KONCEPT PROSTORSKEGA UREJANJA JUGOSLOVANSKO-MADŽARSKIH
OBMEJNIH REKREATIVNIH OBMOČIJ

P R E K M U R J E

Špes Metka

Ljubljana, oktober 1983

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

**KONCEPT PROSTORSKEGA UREJANJA JUGOSLOVANSKO-MADŽARSKIH OBMEJNIH
REKREATIVNIH OBMOČIJ**

P R E K M U R J E

**Naročnik: Republiški komite za varstvo okolja in
urejanje prostora**

**Nosilec:
Špes Metka**

Šp. Jukus

**Direktor:
mag. Rado Genorio**

Rado Genorio

Ljubljana, oktober 1983

Tekst: Špes Metka

**Karta: Antonič Božena
Vugrin Tomo**

SPLOŠNE GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI PREKMURJA

Prekmurje je najsevernejša jugoslovanska pokrajina, vključena med državni meji z Madžarsko in Avstrijo ter republiško mejo s Hrvatsko. Upravno se deli na dve občini: Mursko Soboto, ki vključuje 135 naselij z 65 500 prebivalci in Lendavo z 41 naselji in 27.000 prebivalci.

Po oblikovanosti pokrajine ločimo Prekmurje v dve prirodni enoti: Pomursko ravnino na obeh straneh reke Mure in gričevnate Goričko na severu ter terciarne Lendavske Gorice. Goričko se vzpenja z nizko traso nad Pomursko ravnino in predstavlja svet prostranih slemen in hrbtov prodnate peščenih slemen zgodnjega pliocenskega nasipanja, ki se v pokrajini kažejo kot enakomerna prostrana slemena in hrbti s širokimi, mokrotnimi dolinami z ilovnato prstjo. Nad ta slemena se dvigajo nekatere višje vzpetine: Serdiški breg, ki je z 418 m najvišji v Prekmurju, Srebrni breg (404 m), na vzhodu pa še Kemenek (391 m) in Benedikt (357 m). Goričko je povsem kmetijska pokrajina. Gozdovi pokrivajo dobro tretjino vseh površin. Na slabših tleh uspevajo predvsem borovci, v ugodnejših legah, zlasti na jugovzhodnem tudi bukve, hrasti in gabri. Na plitkih tleh gojijo predvsem pšenico in rž, večje sklenjene površine, primerne za poljedelstvo so v dolinah rek, kjer prevladujejo peščeno - ilovnata tla in tu gojijo največ pšenico, koruzo ter precej še ovsa in krompirja. Sklenjeni vinogradi so le na južnih gričevnatih posolih.

Pliocenske usedline Panonskega morja sestavljajo Lendavske gorice od katerih pripada naši državi le njihova jugozahodna polovica. Južna prisojna pobočja Lendavskih goric so skoraj v celoti zasajena z vinogradi. To je najbolj koncentrirano vinorodno območje v Prekmurju, ki je zasajeno z šlahtno vinsko trto. V osovinih grebeh Lendavskih goric je večinoma gozd s akacijjo, nekaj pa je tudi sadovnjakov, gozd pa je tudi na prisojnih, bolj strmih pobočjih, do meje termalnega pasu. Sklenjene gozdne površine so tudi po

slemenu goric (med 250 - 300 m nadmorske površine), kjer poteka tudi državna meja.

Pomurska ravnina pomeni največje ravninsko območje v Sloveniji. Ravnino na levem bregu Mure delimo po nekdanji politični in cerkveni meji na dva dela: Zahodno Ravensko in vzhodno Delinsko, ki sega vse do podnožja Lendavskih goric. Gosdovi v ravnini so omejeni na vlažna murska obrežja, ki jih poraščajo jelše in vrbe, v sadnjih desetletjih tudi topoli. Nad polovico vseh površin je pod njivami. Še do nedavnega so na poljih prevladovali žitarice, danes pa je poleg koruze vse več krmnih rastlin.

Prehodnost Prekmurja, ki leži med Alpami in Panonsko nižino, se odraža tudi v podnebju, ki ima subpanonske značilnosti, kjer se zaradi široke odprtosti proti vzhodu bolj poznajo vplivi alpskega podnebja.

Murska Sobota ima v povprečju v mesecu juliju $19,4^{\circ}\text{C}$, Lendava pa $20,2^{\circ}\text{C}$, v januarju pa je v Murski Soboti večletna povprečna temperatura $-2,7^{\circ}\text{C}$, v Lendavi pa $-1,5^{\circ}\text{C}$, ekstremne temperature pa se gibljeje med $+38^{\circ}\text{C}$ in -28°C . Prekmurje sodi med najsušnejše pokrajine v Sloveniji. Letno pade povprečno 300 mm padavin, dve tretjini padavin odpade na toplo polovico leta, 61% padavin pade v vegetacijski dobi.

Prekmurje spada med najgosteje naseljene agrarne pokrajine v Sloveniji. Povprečna gostota prebivalstva se giblje okrog 100 ljudi na km^2 . Zgostitev prebivalstva je največja na vzhodu v okolici Murske Sobotice, kjer so na razdrobljeni in majhni posesti velika gružasta naselja.

Pomurska regija se je v zadnjem desetletju razvijala hitreje kot v povprečju vsa Slovenija, kljub temu pa ni bistveno zmanjšala razvojnega zaostanka za drugimi slovenskimi regijami.

Kmetijske površine, nahajališča nafte in plina, vrelci mineralne vode, gozdovi in nahajališča kremenčevega peska so najvažnejše naravne danosti, ki so vplivale na razvoj sedanje gospodarske strukture. Poleg tega so razvoj nekaterih dejavnosti spodbujale velike potrebe po novih delovnih mestih v regiji (npr. v tekstilni industriji, proizvodnji električnih strojev in proizvodnji prometnih sredstev). Na naštetih osnovah dosedanjega razvoja in obstoječi gospodarski strukturi bodo temeljile razvojne usmeritve tudi v prihodnje.

V pomurski regiji bo v nadaljnjem razvoju poleg v industrijo posebna pozornost usmerjena v razvoj kmetijske proizvodnje. Zaposlovanje pa bo mogoče bolj usmerjati v terciarni sektor - v dosej slabše razvite obrt, trgovino in turizem. (iz projekta Slovenija 2000)

V celotnem Prekmurju predstavlja Murska Sobota urbano, centralno naselje in je gravitacijsko zaledje za 135 000 prebivalcev. Glede na to ima mesto v regiji tudi najbolj centralno prometno lego. Če sedaj povezuje s magistralno cesto Maribor - Murska Sobota Prekmurje ter celotno Slovenijo z obema mejnima državama. Centralna prometna lega mesta Murska Sobota se bo v bodoče okrepila s izgradnjo severne magistrale kot navezave na slovenski cestni križ, ki bo povezovala občine Lendava, Mursko Soboto, Gornjo Radgono s priključkom na Ljutomer in Hodoš ter mejne prehode v Pomurju s povezavo na cesto Šentilj - Maribor - Ljubljana. Znotraj Prekmurja se najpomembnejše ceste ujemajo s koncentracijo prebivalstva in razporejenostjo proizvodnih dejavnosti. Okolje cestnih povezav naselij v Prekmurju predstavljajo štiri kraki regionalnih cest: Murska Sobota - Cankova - Jurij do mejnega prehoda z Avstrijo pri Kuzmi; Murska Sobota - Gorenji Petrovci - Šalovci do Hodoša oziroma mejnega prehoda z Madžarsko; Murska Sobota - Martjanci - Horavci - Dobrovnik-Lendava; Murska Sobota - Beltinci - Lendava oziroma Dolge vasi in mejnega prehoda z Madžarsko.

Promet potnikov v mednarodnem in obmejnem prometu na mejnih prehodih Kuzma, Hodoš in Dolga vas v letih 1979, 1980, 1981

	1979		1980		1981	
	medna- rodni	obmejni	medna- rodni	obmejni	medna- rodni	obmejni
Kuzma (Avstrija)	626582	226798	401217	123414	349994	84402
Hodoš (Madžarska)	43514	19507	35511	19620	32814	18757
Dolga vas (Madž.)	402380	61135	384557	66556	338991	97143

Dosežena stopnja in dinamika gospodarskega razvoja Prekmurja narekuje pospešeno modernizacijo in degrajevanje železniških prog, v dolgoročnih planih pa je za pospešitev tovornega, potniškega prometa, malocobnega prometa ter uspešnega gospodarskega sodelovanja s sosednjo Madžarsko predvidena gradnja železniške povezave Murska Sobota - Naškovec - Srebni breg - Monošter (St. Gotthard). Predvidena proga bi imela poleg meddržavnega še lokalni pomen, saj bi pomenila ugodno prometno povezavo manj razvitega Goriškega s občinskimi središčen.

OSNOVE ZA RAZVOJ REKREACIJE IN TURIZMA V PREKMURJU

1. Izbor najizjemnejših prekmurskih naravnih objektov ter rastlinskih in živalskih vrst

- 1.1. Beltinci - Iškovci: posebnost so mrtvi rokavi Mure in njihova okolica ter specifična favna.
- 1.2. Cankova: posebnost je rastišče narcis in poplavne vegetacije.
- 1.3. Fazanerijsa pri Muraki Soboti: ob Lendavi raste dob, katerega deblo ima obseg 630 cm.
- 1.4. Kobilje: pri cerkvi raste dva velika drevesi.
- 1.5. Petišovci: rokav Mure je bogat z redkimi rastlinami in živalskimi vrstami, mnoge med njimi so edine v Sloveniji.
- 1.6. Šalovski breg: kjer rastejo pomembna gozdna združbe in ga zato predlagajo za študijsko raziskovalni botanični objekt.
- 1.7. Velika Kocija pri Lendavi: vrtev rokav Mure z nahajališči redkih rastlinskih vrst.
- 1.8. Petanjeci: bogata unikatna vodna vegetacija.
- 1.9. Naravna posebnost Prekmurja je tudi štorčija, ki daje s svojo prisotnostjo na valčkih dimnikih, drevesih in električnih drogih poseben čar pokrajini.
- 1.10. Prekmurje je bogato tudi z ostalimi živalskimi vrstami, ki dajejo dobro osnovo za razvoj lova. Nižinska lovišča nudijo za odstrel predvsem fazane, jerebice, zajce in srnjad, na severovzhodnem Goriškem tudi jelene in divje prašiče. V logih ob Muri in njenih mrtvih rokavih se ob selitvah zadržujejo divje gosi, divje rabe in druge vodne ptice.

2. Kulturno zgodovinska dediščina

- 2.1. Sakralni spomeniki: Bogojina, (za katero je načrt pripravil najpomembnejši slovenski arhitekt Flečnik), Martjanci (gotška cerkev v kateri je freska s prvim podpisom in avtoportretom na Slovenskem); cerkev Sv. Trojica v Lendavskih gorinah, kjer hranijo mumijsko bojevnika Hadike iz leta 1603; romanska cerkev v Selu in Turnišču iz 13. stoletja, gotška cerkev v Tišini iz 16. stoletja.

- 2.2. Arheološki spomeniki: nagrobni spomenik iz rimske dobe najden v Dolgi vasi pri Lendavi iz 1. stoletja našega štetja je vzidan v stopnišču gradu v Murski Soboti, rimski spomenik iz 2. stol. pa je vgrajen v zunanjo steno katoliške cerkve v Murski Soboti.
- 2.3. Spomeniki ljudskega stavbarstva
- Novi Tomaž v Lendavskih goricah
 - vinske kleti na Filovskem bregu, Gaju, nad Bukovnico
 - leseni stoniki v Šalovcih, Doliču, Trdkovi, Kamovcih
 - potočni mlini v Čikeški vasi, Križevcih, Pertoči
 - vrsta naselij se lahko pohvali s starimi znamenji ob cesti ter s tipičnimi kmečkimi vodjeki na kolo
 - vaška jedra z nekaterimi tipičnimi stavbami (Beltinci, Cankova, Gančani) ter naselja, ki so ohranila značilno obliko stegajene občestne vasi in tipična razporeditev: ob cesti stanovanjska zgradba, nato gospodarske poslopje s pritiklinami (Tešanovci, Šalovci).
- 2.4. Gradovi in graščine: impozantna baročna arhitektura gradu, kjer je v štirih grajskih sobah urejena krajevno-zgodovinska in narodopisna zbirka; baročni grad v Murski Soboti, grad v Rakičanu, Tišini.

3. Mineralni izviri

Termalni in mineralni izviri predstavljajo prav gotovo največji naravni potencial za razvoj rekreacije in turizma, predvsem zdravstvenega turizma v Prekmurju.

- 3.1. Med mineralnimi izviri gre na prvem mestu omeniti izvire, ki sodijo v Radensko skupino in so na območju Prekmurja pojavljajo pri: Murskih Petrovcih, Murskih Črncih, sledijo mineralni vrelci na Goriškem: Rogoševska Slatina, vrelci pri Nuskovi, izviri nad Ocincem.

3.2. Velik pomen za razvoj turizma imajo tudi termomineralni vrelci: Moravske Toplice, kjer je temperatura vode ob izviru med $72 - 75^{\circ}\text{C}$, izviri pri Hlajtincih imajo temperaturo $62-64^{\circ}\text{C}$, pri Rimski Čardi 55°C , pri Martjancih in v okolici Lendeve, oziroma v Petišovcih (pri izviru ima 53°C).

Mineralne vode iz izvirov Radenske skupine uporabljajo predvsem za zdravljenje obolenj srca in ožilja, termomineralno vodo iz Moravca in okolice pa uporabljajo za zdravljenje revmatskih obolenj, okvar po poškodbah, ginekoloških obolenj.

4. Etnološke posebnosti

V Prekmurju, ki je med slovenskimi pokrajinami še najbolj agrarno, se je zaradi specifičnosti življenja na vasi ohranilo precej prvih ljudske umetnosti, obrti in arhitekture.

4.1. V mnogih vaseh še vedno stajajo stare nizke lesene hiše, ometane z ilovico in pokrite s slamo izhršenih snopov. S preusmeritvijo poljedelstva v pridelovanje koruze so na kmečkih dvo-riških zrasli koruznjaki kot samostojne zgradbe. V gričevnatih vinorodnih predelih pa so ohranjene vinske kleti.

4.2. Med tipičnimi prekmurskimi obrtniki gre na prvo mesto postaviti lončarje, saj je lončarstvo še danes najbolj razširjena domača obrt v pokrajini. Črno posodo delajo v Filovcih, Tašanovcih, pisano pa predvsem v Kuzmi. Posebnost lončarskih domačij so na prostem stoječe kopaste lončarske peči, zgrajene iz opeke. V ravninskih vaseh se je ohranil običaj pletenja žetvenih vencev iz pšenične slame. Med tipične prekmurske obrtnike sodijo tudi oljarji (Šalovci, Stanjevci, Gornji Petrovci) in mlinarji (Gornji Slaveši).

5. Turistična infrastruktura

- 5.1. **Prenečitvene zmogljivosti:** za hitrejši razvoj stacionarnega turizma v regiji ima vsekakor velik pomen prenečitvene zmogljivosti. V sedanjih letih je Prekmurje precej povečalo število postelj v hotelih na račun razširitve hotela v Murski Soboti, izgradnje hotelov v Lendavi in Moravcih. Poleg omenjenih krajev so prenečišča še penzion Čarda v Hodošu, penzion Dom na Goriškem v Petrovcih, Čarda v Martjancih, v Bokračih pa je zasenkrat še edina kmetija v Prekmurju, ki se ukvarja s kmečkim turizmom. Poleg tega je potrebno opozoriti še na neposredno bližino Radenc z večjimi prenečitvenimi zmogljivostmi v hotelu, penzionih, kakor tudi v privatnih sobah.
- 5.2. Mreža ostalih gostinskih obratov v Prekmurju je precej gosta, vendar je njihova glavna pomanjkljivost v tem, da so to v glavnem slabše opremljene in založene vaške gostilne ali pa bifeji v sklopu trgovin. Pogrešamo več tipičnih prekmurskih gostiln, ki bi lahko gostom ponudile kvalitetnejša in predvsem specifična prekmurska vina in jedi.
- 5.3. Od vseh oblik oskrbe je najpopolnejša in najkvalitetnejša prav gotovo mreža trgovin, tako specializiranih kot trgovin s prehranbenimi artikli ali veleblagovnice.
- 5.4. Objekti kulturne krajine namenjeni športu in rekreaciji:
- pokriti bazeni s termalno vodo v Lendavi (pri hotelu Lipa) in v Moravcih
 - odprti bazeni so v Fetišovcih pri Lendavi (s termalno vodo), v Moravcih sta dva bazena, eden s termalno vodo, drugi z navadno vodo, v Murski Soboti
 - jezera: Bukovniško jezero pri Dobrovniku postaja vse bolj privlačno za kopanje (šeprav bo potrebna dodatna ureditev za večjo varnost), kakor tudi za vodne športe in čolnarjenje, deskanje
 - Ledavsko jezero, za katerega je v izdelavi ureditveni načrt za večji razmah športov, ki so vezani na vodo in tudi druge oblike rekreacije

- za razvoj izletniškega turizma ima poseben pomen tudi gozd, ki daje možnosti za sprehode in gobarjenje, kakor tudi agrarna pokrajina z obdelanimi njivami (turisti ne morejo ne privlačijo opuščene, zaraščene kmetijske površine in na pol porušena gospodarska poslopja in domačije), poseben čar pa ima vinogradniška pokrajina
- tu velja omeniti še planinsko transverzalo, ki gre od Murske Sobotice, preko Martjanec, Tešnovca, ob madžarski in avstrijski meji, prečka Serdički breg in zavije zopet proti Murski Soboti.

OBSTOJEČE IN PLANIRANE OBLIKE REKREACIJE V PREKMURJU

1. Območja primerna za gradnjo sekundarnih bivališč

Na območju občine Murska Sobota je po družbenem planu dovoljena gradnja sekundarnih bivališč (tipa vikendov ali vinskih kleti) na območju naselij: Filovci, Cogočina, Tešanovci, Moravci, Sebeborci, Dolina, Vaneča, Šalamenci, Bodonci, Ledavsko jezero, Fikšinci, Ivanovci, Panovci, Kukeš, Selo, Vušja Gomila, Prosenjakovci, Načkovci, Andrejci, Grad in Gornji Petrovci.

Po anketi iz leta 1979 povzemamo, da je bila dosedanja gradnja sekundarnih bivališč oziroma pogosteje obnova starih vinskih kleti usmerjena predvsem na Goriško, širši obseg in mnogo intenzivneje ter predvsem krajini ustrenejša pa je bila gradnja ali obnova vinskih kleti v Ledavskih gorinah.

Fredlog odloka urbanističnega reda za območje Gorice predvideva: Za graditev novih objektov, rekonstrukcije in adaptacije, s katero se spreminjajo zunanosti in namen obstoječih objektov, veljajo naslednji splošni pogoji:

- dovoljena je graditev novih stanovanjskih objektov in vinskih kleti z dvokapnini strehami in s pogojem, da se njihova višina prilagodi konfiguraciji terena, členjenosti okolja in gabaritu naselja.
- Novo gradnje se izvajajo v tseh področjih:
- a) področja vinskih kleti
 - b) mešana področja
 - c) stanovanjska področja
 - d) vinske kleti se izvajajo le na osnovi tipskih projektov, ki so napravljani tako, da upoštevajo tipiko področja
- obstoječe objekte je dovoljeno rekonstruirati v skladu s pogoji iz prejšnjega odstavka. Objekti, ki po dimenziji presegajo določila prvega odstavka, se rekonstruirajo na podlagi posebnih projektov

- dovoljene so spremembe namena obstoječih objektov, če je nova projekcija v skladu z ustreznimi veljavnimi predpisi, namenjenosti po urbanističnem progressu ter s določili odloka
- gospodarski in pomožni objekti morajo biti locirani skladno z njihovo funkcijo in podobo in morajo zagotavljati zaščito okolja
- v naseljih, kjer je javni vodovod, mora biti vsaka zgradba, v kateri se uporablja voda, priključena nanj. Kjer javnega vodovoda ni, mora investitor urediti oskrbo s vodo v soglasju z mnenjem sanitarne inšpekcije.

2. Lov in ribolov

Lov in ribolov sta hkrati gospodarski in rekreacijski dejavnosti, ki imata skupaj s kmetijstvom in gozdarstvom ter vodnim gospodarstvom izrazit naravovarstveni pomen. Lov je pomemben porabnik prostora, ki se z ostalimi večjimi porabniki prostora (kmetijstvo, gozdarstvo) delno izključuje, v veliki večji meri pa dopolnjuje in pokriva.

Naravni pogoji, agrarna pokrajina in drugi činitelji v Prekmurju nudijo odlične pogoje za vzgojo divjadi. Iz podatkov zadnjih 15 let je razvidno, da število odstrelov visoke divjadi (jelen, divji prašič, srnjad) raste, kar je dejansko odraz povečanja števila te divjadi. Lovni turizem je še danes v Prekmurju precej razširjen, privablja pa v velikem številu tudi lovce iz tujine, predvsem Italije. S Kospasovim gojitvenim loviščem v Gornjih Petrovcih so se zmogljivosti za varenje komercialne divjadi zelo povečale. Obstoječi lovni fond se ob nenehni skrbi lovskih družin tudi sprosti obnavlja. Lovna sezona traja praviloma od septembra do decembra. Za vsako vrsto divjadi je lovna sezona posebej določena. Lovske organizacije imajo na voljo strokovno spretnost. Športni ribolov je razvit ob Muri, Ledavi, umetnih jezerih in ribnikih.

3. Izletniški turizem

- a) izletništvo v povezavi s večjimi turističnimi kraji kot dodatna ponudba stacionarnega turizma (Radenci, Moravci, Lendava)
- b) izleti ali pikniki za prebivalce bližnjih urbanih središč (tudi preko meje)

Možnosti za izletniški turizem so v:

- gobarjenju, ki postaja iz leta v leto bolj priljubljena rekreativna oblika, predvsem na gozdnatem Goriškem
- sprehodi po gozdovih, vinogradih in tipični agrarni pokrajini
- ogledu naravnih kulturno-zgodovinskih, etnoloških posebnosti
- obiska gostinskih obratov s ponudbo prekmurskih specialitet.

4. Stacionarni turizem je v Prekmurju vezan predvsem na lokacijo termalnih in mineralnih vrelcev spremljajoče infrastrukture (hoteli, penzioni, gostišča). Moravske toplice so s svojimi termalnimi in mineralnimi kopališči dobro znane ne le v Jugoslaviji, ampak tudi v drugih državah, v zadnjih letih večji del hotelske in zdraviliške kapacitete koristijo gostje iz sosednje Avstrije. Z novim hotelom se se kapacitete tega turistično-zdraviliškega središča močno povečale.

V zadnjih letih pa se tudi Lendava uveljavlja kot turistično zdraviliški center. Poleg pokritega bazena s termalno vodo, ki je v okviru hotela Iapa, pa ima Lendava tudi izjemno privlačen geografski položaj ob vznožju Lendavskih gorc in se tako vse bolj povezuje oblike stacionarnega izletniškega turizma.

Druga oblika stacionarnega turizma pa se v Prekmurju povezuje še z loven. Za tovrstne goste sta v večini najprivlačnejša oba hotela v Murski Soboti, Čarda v Martjancih ter Dom na Goriškem.

5. Tranzitni turizem šla zaradi specifične geografske lege Prekmurja sicerkrat še neznamen posebn, v perspektivi pa bi ob večji odprtosti meje lahko precej pridobil na pomenu.

LITERATURA IN VIRI:

1. Zavod za ekonomiko in urbanizem Murska Sobota.
Družbeni plan občine za obdobje 1981 - 1985.
2. Zbornik občine Lendava, Lendava 1981.
3. Bela Sever: Pomurje, Turistični vodnik.
4. Zavod za urbanizem Maribor: Urbanistični red za področje Geric v občini Lendava.
5. Bela Sever: Stanje in perspektive turizma v Pomurju, Turistični vestnik 1969.
6. Prometni inštitut ZG Ljubljana: Študija železniške povezave med LR Madžarsko in SR Slovenije s progo Ormož-Murska Sobota-Szentgotthard, I. in II. del, Ljubljana 1980 in 1981.
7. Inštitut za geografijo: Anketiranje po krajevnih skupnostih in naseljih 1979.

PREDLOG PROSTORSKE UREDITVE PREKMURJA

PREDA IN LENDAVSKIM KUNIG

	MEJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OZEMLJA		ŠPORT NA VODI
	DRŽAVNA MEJA		PLAŽA OB JEZERU
	REPUBLIŠKA MEJA		ODPRT BAZEN
	GOZDOVI NA NAJBOLJŠIH RASTIŠČIH		KAMP
	GOZDOVI NA DOBRIH RASTIŠČIH		AVTOMOBILSKI SERVIS
	ASFALTIRANA CESTA		MUZEJ
	MAKADAMSKA CESTA		BLAGOVNICA
	MEDNARODNA ŽELEZNIŠKA PROGA		TRIM-STEZA
	REGIONALNA ŽELEZNIŠKA PROGA		SPECIALIZIRANA TRGOVINA
	BENCINSKA ČRPALKA		KULTURNO-ZGODOVINSKI SPOMENIK IN OBJEKTI VREDNI OGLEDA
	POSTAJA PRVE POMOČI		MALOBOJMEJNI MEDNARODNI PREHOD
	KULTURNO-ZGODOVINSKI SPOMENIK IN OBJEKTI VREDNI OGLEDA		CESTNI MEDNARODNI PREHOD
	MALOBOJMEJNI MEDNARODNI PREHOD		TRGOVINA
	CESTNI MEDNARODNI PREHOD		RESTAVRACIJA, BIFE
	TRGOVINA		TURISTIČNA KOČA
	RESTAVRACIJA, BIFE		HOTEL, MOTEL, BUNGALOV
	TURISTIČNA KOČA		NARAVNI SPOMENIK IN OBJEKTI VREDNI OGLEDA
	HOTEL, MOTEL, BUNGALOV		ZDRAVILIŠČE, TOPLICE
	NARAVNI SPOMENIK IN OBJEKTI VREDNI OGLEDA		LJUDSKA UMETNOST IN PRIREDITVE
	ZDRAVILIŠČE, TOPLICE		
	LJUDSKA UMETNOST IN PRIREDITVE		

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI 1982